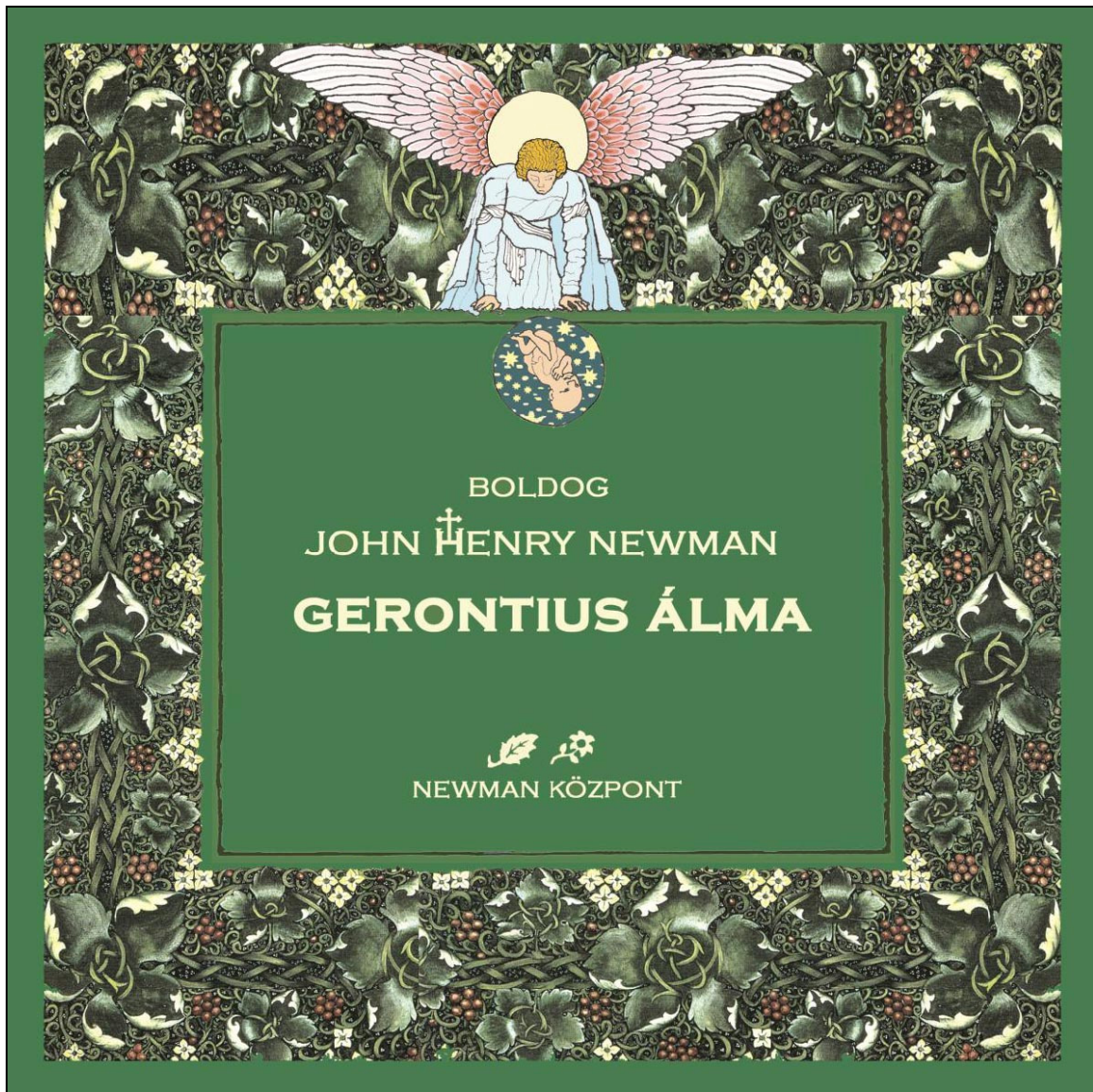

Boldog John Henry Newman Gerontius álma

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Boldog John Henry Newman
Gerontius álma

Translated from „The Dream of Gerontius”
in John Henry Newman: Prayers, Verses and Devotions
Ignatius Press, 1989

Fordítás, illusztrációk és tipográfia:
Somogyi György

fr. dr. Barsi Balázs OFM ajánlásával

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv a Newman Központ (1125 Budapest, Városkúti út 1/A) kiadásában jelent meg az ISBN 978-963-88628-4-6 azonosítóval, Budapesten, 2011-ben. Az elektronikus változat Somogyi György és Beatrix van den Borre FSO, a Newman Központ vezetője engedélyével készült. A könyvet lelkipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog Somogyi Györgyé.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Ajánlás	4
Első szakasz	6
Második szakasz	11
Harmadik szakasz	15
Negyedik szakasz.....	17
Ötödik szakasz	23
Hatodik szakasz	30
Hetedik szakasz.....	32

Ajánlás

Mindazoknak ajánlom boldog John Henry Newman bíboros remekművét, akiket érdekel az emberi élet lényege, akik még képesek leszállni az élet felszínéről szívük mélyébe. Ez a dráma, ez a szakrális színpadi mű, amely nem a látványra, hanem a hallásra épít (ezért soha nem adták elő színpadon, s ha elő is adnák, akkor is a hangzás lenne a lényege; nem véletlenül zenésítette meg Edward Elgar, a híres angol romantikus zeneszerző), valójában nem a halálról, hanem az életről szól, mert a halálban tárul föl az emberi élet lényege: az, hogy Isten színe előtt állunk, hogy Ő a mi Teremtőnk, és rajta kívül a létezés legmélyén senkink sincs. Newman egész életére megjelölte tizenöt éves korában történt megtérése: „...megnyugvással töltött el az a gondolat, hogy csak két olyan lény van, akinek léte magától értetődő, és mindenkéül fölötte ragyog: én és az én Teremtőm.”

A megtérés lényege visszafordulás (de egész lényünkkel) a Teremtő Istenhez, a Szentháromság Egy Istenhez. Szent Ágoston-i méretű „egyházatyát” ismerhetünk meg Newmanben: „Magadnak (feléd forduló lénynek) teremtettél minket, Isten, és nyugtalan a mi szívünk, míg meg nem nyugszik Tebenned” (Szent Ágoston). Newman a vallási élet lényegét abban látja, hogy az ember állandóan Isten jelenlétének tudatában éljen.

Sajnos, ez legtöbbünk esetében ritkán sikerül, mert a felületen élünk, és a mai világ (mely nem rosszabb a réginél, csak betegebb) a média lehetőségével az embert a felszínen tartja olyan erővel, hogy még sok vallásos ember is elveszíti a szívéhez („én”-jének mélyéhez) vezető utat, ahol pedig Isten jelenléte várja.

A halál lényege – Newman szerint (és ez Jézus Krisztus és az apostolok tanítása is) nem biológiai változás, nem testi-pszichikai folyamat: a lényeg, hogy végre valóban egyértelműen, véglegesen Isten színe elé kerülünk. A végső magány a legsűrűbb találkozás a többiekkel, akiket szintén Isten teremtett, és arra rendelt, hogy örökké vele legyenek.

A halál találkozás Isten Anyjával, a szentekkel és az angyalokkal... Gerontius álma Boldog John Henry álma. Maga a boldoggá avatott, a szentek közé jutott főpap készülődése az örök életre.

Félelem és öröm együtt van az ember lelkében, amikor Istennel találkozik. Honnét tudja ezt Newman? Onnét, hogy mivel a földön, az imádság perceiben valóságosan találkozunk Istennel, bizony az imádság mélységeiben is ott van az Isten-félelem és az öröm.

Nem igazi imádság az, amelyben nem tapasztaljuk meg ezt a kettőt egyszerre. Nem rettegés ez, hanem megrendülés, nem világi öröm, hanem olyan, amilyen az emberi szívbe még föl nem hatolt.

Ma azért van válság az Egyházban, mert imádságunk nem ebben a mélységben van: tehát keresztény életünk sem.

Az az Isten, akivel bizalmasodhatunk (és így sohasem ízelejünk meg az Istenbe vetett bizalmat) nem az igazi Isten, hanem az a happy-istenség, akinek egyetlen feladata, hogy hívei életét itt a földön tegye boldoggá, teljessé. A mennyország nem világi öröm végtelenre felfokozva, hanem Isten örömeiben való részvétel.

A megrendülés és az Istentől jövő vigasztalás együtt van a valóban imádkozó (Isten jelenlétét tudatosító) ember szívében.

Itt meg kellene állnunk, és elolvasni Newman egyik ádventi beszédét: Meghátrálás Krisztus eljövetele előtt. „Összegezve hát, aki azt kérdezi, hogyan is szánhatnánk rá magunkat arra, hogy az Úristen színe elé álljunk, attól válasz helyett azt kérdezem: honnan vesszük a bátorságot, hogy nap, mint nap elé álljunk? Mert mi egyéb ez, mint Vele való találkozás? Gondold csak meg, mit értesz imádság alatt, és rá fogsz jönni, hogy mikor az Ő országának eljöveteléért imádkozol, akkor – azt megelőlegezve – beteljesíted, amitől félsz. Imádság közben Hozzá közelítesz. Most vizsgálj meg magad, hogy közelében mi mindent

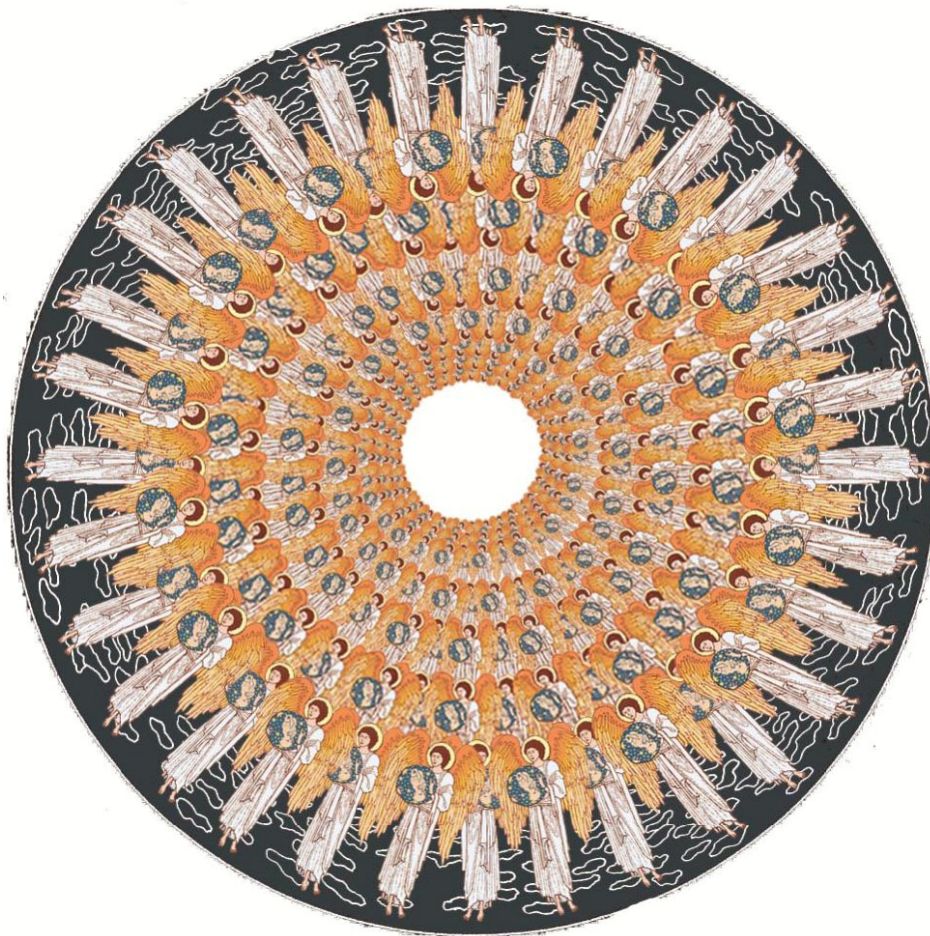
érzel. Alighanem a következőket: jómagam nem vagyok más, mint bűnös, tisztátalan ajkú és kérges szívű. Színe elé járulni nem vagyok méltó. Könyörületességének egy morzsáját sem érdemlem. Mégis – bár jól tudom, hogy Ő a legszentebb – megközelítem, kiteszem magam tiszta, átható tekintetének, mely átlát rajtam, a bennem lévő gonoszság minden moccanását és csíráját észreveszi.

Miért teszem hát ezt? Először is azért, mert ugyan kihez mennék? Mi mást tehetnék? Ki lenne az kerek e világon, aki segíthetne rajtam? Ki lenne az, aki törődne velem, aki megszán, vagy jó szívvel gondol rám, ha nem Ő? Tudom, hogy figyelmét romlottságom nem kerülheti el, de azt is tudom, hogy végtelenül irgalmas, és üdvösségemet annyira őszintén óhajtja, hogy meghalt értem.” (J. H. Newman Vasárnapi beszédei: Adventtől Nagyböjtig 35. o. 4.)

Az egész művön áttetsző módon jelen van a Katolikus Egyház egyik legmegrendítőbb szertartása, a Commendatio animae, a Lélek Istennek ajánlása, amelyet fiatal szerzetesként többször imádkoztunk haldokló testvéreink mellett, és elkísértük őket addig a pontig, ahol már átadtuk az angyaloknak; énekelve: „Jöjjetek segítségül Isten szentjei, siessetek, Urunk angyalai...”

Ez a mű megérne egy alapos liturgikus-irodalmi elemzést, és lelkigyakorlatok alapja lehetne, mert az igazi lelkigyakorlat lényege: megtanulni Jézus Krisztusban élni: vagyis meghalni önmagunknak, és jelenlétében léleekben feltámadva nem önmagunknak élni, hanem annak, aki meghalt és föltámadt értünk.

Fr. Barsi Balázs OFM

Első szakasz

GERONTIUS:

Jézus, Mária, hallom hangot,
 Bár ajtómon dörömböl a halál.
 Bár még levegő után kapkodok,
 Kihűlt szívem még ver, tudóm zihál
 (Irgalmazz, Jézus, óvj meg, Mária!),
 Torkom szorítja az a félelem
 (Ne hagyj el engem, ó, Uram Fia!),
 Hogy elvesztem, hogy már nem létezem.
 Hogy engem már mindenki elhagyott
 (Lelkek Ura, Egyetlen Oltalom!),
 Összeomlott, mi engem alkotott,
 S eröm fogytán, bénult minden tagom.
 Barátaim, hát imádkoztatok
 Értem, mert durván kényszerít oda,
 Hol eddig még ti sem járhattatok,
 Egy szörnyeteg, kit nem láttam soha.
 Ez a halál, barátaim, ez ő...
 Mintha megszűnne az, mi én vagyok,
 És köddé válna mind, mi lényegem,
 Sehol semmi, hisz mindent itt hagyok
 (Segíts, Uram, irgalmas Istenem!),
 Mert nincs menekvés, menten elfogyok.
 A mindenség alattam szétesett.
 Elnyel az a rettentő végtelen,
 A semmi tátongó szakadéka,

Az úr, ahonnan létem vétetett.
Ó borzalom! Eltűnni védtelen...
Barátaim, hát imádkozzatok
Azért, ki arra immár képtelen.

SEGÍTŐK:

Kyrie eleison, Christe eleison,
Kyrie eleison!
Szűz Mária, könyörögj érte!
Szent angyalok, könyörögjete érte!
Igazak kórusa, könyörögj érte!
Szent Ábrahám, könyörögj érte!
Keresztelő Szent János, könyörögj érte!
Szent József, könyörögj érte!
Szent Péter és Pál,
Szent András és Szent János,
Apostolok és Evangélisták,
Könyörögjete érte!
Az Úr minden Szent Tanítványa
Könyörögjön érte!
Szent Ártatlanok,
Könyörögjete érte!
Szent Vértanúk és Hitvallók,
Könyörögjete érte!
Szent Remeték és Szüzek,
Könyörögjete érte!
Isten Minden Szentjei,
Könyörögjete érte!

GERONTIUS:

Alélt lelkem, magad szedd össze hát,
Hogy majdan odaát, az Úr előtt megállj.
Amid maradt, abból meríts erőt,
Míg végképp el nem temet e torkomat
Szorító rettenet,
És ez a szűk, arasznyi lét önnön határát
Nem feszíti szét.

SEGÍTŐK:

Légy irgalmas, Úristen, tartsd meg őt!
Légy irgalmas, Urunk, kíméld meg őt
Vétkei terhétől,
Haragod jelétől,
A pokol tüzétől,
Halál hatalmától,
Minden rontásától
A bűnnek. Gázságtól,
Istenkáromlástól
És önámítástól.
Fordítsd minden dolgát

Jóra, és tedd szolgád
 Előtted kedvessé,
 Most és mindörökké!
 Ki érte megszületél,
 Kereszthalált szenvedtél,
 S föltámadtál a sírból,
 Óvd meg az örök kintól!
 Kárhozattól mentse meg
 Szent Lelked, megnyugtassa,
 S a Mennybe juttassa
 Felmentő ítéleted!

GERONTIUS:

Sanctus fortis, Sanctus Deus
 De profundis oro te,
 Miserere, Judex meus
 Parce mihi Domine.
 Megvallom, hogy egy Istenben
 Három Személy egyesült,
 Hiszem azt, hogy Betlehemben
 A Fiú megtestesült,
 S testében, mely ártatlanul,
 Értünk megfeszítettet,
 A bűn, mi minket rabul ejt,
 Immár eltemettetett.
 Ezért hála és dicsőség
 Illetí Öt, a Szentet,
 Övé a Fény, Övé a lét,
 Övé a vég s a kezdet.
 Sanctus fortis, Sanctus Deus
 De profundis oro te,
 Miserere, Judex meus
 Parce mihi Domine.
 Abból táplálkozok hitem,
 S boldogít az alázat,
 Hogy testének tekinthetem
 Az Anyaszentegyházat.
 Amit tanít, követhetem,
 Mindennel így dacolva,
 Ha fájdalom, ha félelem,
 Mi még lehúz a porba.
 Áldassék hát teljes hévvel,
 Ha meghalok, ha élek,
 Az angyalok énekével
 Atya, Fiú, Szentlélek!
 Sanctus fortis, Sanctus Deus
 De profundis oro te,
 Miserere, Judex meus
 Mortis in discrimine.
 Újra rámtör, s már nem bírom tovább,

Mert minden gyötrelmennél mostohább
 Az összeroppanása mindannak,
 Mi emberré tesz; mintha végtelen
 Mélység szélére lépve
 Megtorpanni lennék képtelen,
 Vagy mintha már
 Elsötétülne minden láthatár,
 S a megteremtett dolgok homálya
 Csalna csalfa lépre.
 S mi még borzasztóbb, ádáz rettenet
 Keríti hatalmába lelkemet:
 A testet öltött kór, káromolva
 Mindent, amit lehet,
 A szélben szertesztét bomolva
 Röpköd, s gúnyos kacajjal kavarja
 Rusnya szárnya
 Az áldott levegőt. Uram Fia!
 Jézus, segíts! Ne hagyj el, Mária!
 Egy angyalt küldj, Jézus, ki látta
 A Te haláltusádat...
 Mária, József
 Könyörögjetek
 Urunknál értem!

SEGÍTŐK:

Szabadítsd meg, Urunk, halála óráján,
 Ahogy megmentetted a maguk szent napján
 Énokot és Illést a végítélettől (Amen),
 Noét bárkájában a víz özönétől (Amen),
 Ábrahámot súlyos pogányság vétkétől (Amen),
 Jóbót is a végső kétségbeeséstől (Amen),
 Izsákot a saját apjának késétől (Amen),
 Lótót Szodomában tüzeső hevétől (Amen),
 Mózeset idegenben keserű fogságból (Amen),
 Dánielt az éhes oroszlán torkából (Amen),
 A három szent ifjút kemence lángjától (Amen),
 Ártatlan Zsuzsannát szégyen botrányától (Amen),
 Dávidot Góliát s Saul dárdájától (Amen),
 Két apostolt pedig börtön rabláncától (Amen),
 Teklát kínjaitól (Amen).
 Mutasd hát hatalmad,
 Szabadítsd meg szolgád halála óráján.

GERONTIUS:

Novissima hora est; és én nem alszom,
 Legyűrt a fájdalom... kezeidbe,
 Ó Uram, kezeidbe...

A PAP:

Proficiscere, anima Christiana, de hoc mundo!
Eredj utadra, keresztény lélek!
Eredj! A Mindenható Isten, a te
Teremtő Atyád szent nevében!
Az Úr Jézus, az élő Isten Fia,
Az érted vérző Krisztus nevében!
Eredj hát a rád is kiárasztott
Szentlélek Isten áldott nevében!
Minden szent angyalok és arkangyalok,
Minden szent rendek és égi karok,
Minden mennyei erők és hatalmak,
A kerubok és szeráfok nevében!
Pátriárkák és próféták nevében,
Apostolok és evangélisták,
Szent vértanúk és hitvallók nevében,
Szerzetesek és remeték nevében,
A szent szüzek nevében, és Isten
Mindkét nembéli szentjeinek nevében,
Menj, és foglalj el helyedet békében!
Lakozzál ott Sionnak Szent Hegyén,
A mi Urunk Jézus Krisztus által!

Második szakasz

GERONTIUS LELKE:

Elaludtam, s most megkönnyebbülést
Érzek. Lényemnek megnyugvása ez,
Furcsa, felszabadító érzése
Annak, hogy végre önmagam vagyok,
Ki eddig nem voltam soha. Csend van.
Nincs többé bennem lüktető idő,
Heves légzés, szapora érverés,
Nincs különbség két pillanat között.
Álmomban valaki halkán így szólt:
„Elment”. Aztán egy sóhaj járt körül,
Majd fennhangon egy pap jegyezte meg:
„Subvenite”, s letérdepelt. Igen,
Imáját mintha hallanám még, de
Egyre gyérülő szavakra egyre
Több és hosszabb szünet következik.
Mivégre mindez? Mi ez a végszó?
A létem lényegébe vágó csend
A lelkemet magánnyal tölti meg,
S az andalító megnyugvás ízét
Valami fájdalom keseríti.
Az elveszített eszmélet útja
Befelé fordul óhatatlanul,
És emészteni kezdem önmagam,
Mert senki mást nem kárhoztathatok.
Élet ez még, vagy már halott vagyok?
A test ugyan halott, de szervei,
Kivétel nélkül, annyi szent igaz,
Ott vannak most is rendületlenül,
Ahol korábban voltak. Egyesült
Erővel tesznek emberré, s talán,
Ha úgy akarnám, minden porcikám
Mozdulni tudna, összhangban velem.
Eszméltni mégis képtelen vagyok,
Hiába lenne hozzá ép eszem,
A kéz, a láb nem engedelmes, az
Ujjak és az ajkak sem éberek,
S hogy van még testem, arról két szemem
Röpke rebbenése sem tudósít.
Azt sem tudom, hogy hányadán állok...
Vagy épp ülök, fekszem, vagy térdelek?
Annyit tudok, s azt sem tudom, miképp,
Hogy ez a tágas világegyetem
És jómagam most taszítjuk egymást.
A távolság közöttünk egyre nő,
S mérföldekben sehogy sem mérhető.

Elválásunk, mely oly könnyörtelen,
Vajon térben növekvő lépteit
Magsokszorozva hatványozódik,
Vagy osztódással, egyre csökkenő
Mértékegységek távolítanak
A végestől a végtelen kicsiny
Felé egy nagy léptékű világban?
S újabb csoda: valaki tenyerén
Hord. Nem durván megragadni készül,
Hanem törékeny lényemhez simul
Az ujjak burkot alkotó öle,
Úgy, mintha gömböt fogna, gyengéden,
Egyenletes nyomással adva így
Tudtomra, hogy már rég nem önjáró
Vagyok, hanem visznek. De hallga csak!
Énekszót vélek egyre hallani,
Bár jószérével még azt sem tudom,
Hogy ezt a szívszorító dallamot
Hallom, tapintom, vagy tán ízlelem?

ANGYAL:

Az elveszett
Juh hazatér.
Homlokára
Nem hiába
Készítettett

– Alleluja! –
Örök babér.

Nagy volt a tét.
Kiért hevült
Lángpallosom,
Ím, itt hozom.
Egy csöppnyi lét,
– Alleluja! –
Megmenekült.

Kit porból gyúrt,
Atyám, kezed,
Lassan haladt,
De hű maradt.
A keskeny út,
– Alleluja! –
Hozzád vezet.

LÉLEK:

Ez egy azon lények közül, akik
Már a világ teremtése előtt
Ott álltak Isten trónja körül:
Időtlen idők óta büntelen
Tudott maradni, rendületlenül.
A Mennyek tiszta fénye élteti,
Az Igazság Forrásából iszik,
És szemtől szembe láthatja Istent,
Akit szolgálni oly hévvel szeret.
De hallga! Újra szól.

ANGYAL:

Uram, csodálatos minden, mit adsz!
Kivált az emberrel művelsz csodát,
Hogy gyengédségeddel győzöd meg azt,
Ki vétkezett, mihelyt megalkotád.
És szentjeidnek ugyanazt adod,
Mit elvesztettek gőgös angyalok.
Lám, ő is bűn árnyékában fogant,
Az ősszülőkre szállt átok miatt.
S egy szörnyű démon rögtön rárohant,
Amint a földi létre fölriadt,
Hogy ébredő lelkében kárt tegyen,
És vállán szüntelen teher legyen.
Attól fogva kellett őriznem őt,
Sebzett lelkének nyújtanom vigaszt,
Hogy küzdelméhez nyerjen új erőt,
S hogy lankadatlan támogassam azt,
Kiért – ha súlyosan is vétkezett –
Az óvadék már megfizettetett.

Ó, hogy riaszt, lesújt és felkavar,
Hogy megvisel kudarc vagy győzelem!
Mily sok reményt és csüggedést takar
Egy életen át tartó küzdelem!
De mily kegyes hozzád az irgalom,
Ha elborít a kínzó fájdalom!
Ember, te égig érő, földi látomás!
Te illatozva mérgező virág!
Te gyarlóságtól törpe óriás!
Erőt fitogtató, törékeny ág,
Ki véstől terhes fellegekben jársz,
Ha hírneved szárnyán magasra szállsz.
Hogy is léphetnéd át árnyékodat,
Ha ott nem lenne hű őrangyalod,
Fölemlegetni szellem voltodat,
S ha nem figyelné éjed és napod?
Annál jobban, ki fölfelé vezet,
Ki szolgálná az emberi nemet?

LÉLEK:

Most már tudom, hogy testetlen vagyok.
Ha földi létem még kísértene,
Az égi nyelvet meg nem érteném,
S nem hallanám a szférák zenéjét.
Most minden észlelés megnyugtató,
Az öntudat uralma oly szilárd,
És minden egyes szívbe markoló
Felismerés olyan határozott,
Hogy azt kísértés nem mérgezheti.
S már nem szorongató a gondolat,
Hogy ennyi szentség engem átölel.

ANGYAL:

Áldott legyen, ki úgy határozott,
Hogy az utolsókból első lehet,
A foglyoknak szabadulást hozott,
És megalázta a kevélyeket,
S hogy Máriánál ott az oltalom,
Csak Lucifernek nincsen irgalom.

Harmadik szakasz

LÉLEK:

Megszólítom. Hatalmas Lény,
Órangyalom, üdv néked!

ANGYAL:

Üdv néked, gyermekem!
Üdv gyermekem s fivérem! Mit kívánsz?

LÉLEK:

Csupán szeretnék veled szólni.
A szó kedvéért. S hogy kapcsolatba
Lépjek veled. Bár kérdésekre is
Szeretnék választ kapni, s nem csupán
Merő kíváncsiságból.

ANGYAL:

Bármit kívánsz,
Azt most kívánnod nyilván indokolt.

LÉLEK:

Bevallom hát, mindeddig azt hívém,
A porhüvelyt olyan keservesen
Levedlő lélek nyomban ott terem
Isten félelmetes Színe előtt,
S meghallja jogerős ítéletét.
Mikor szól hát hozzám az én Uram?

ANGYAL:

El sem hinnéd, milyen hamar kerülsz
Szent és Igazságos Bírád elé,
Hová mindennél gyorsabban repülsz.
Hisz testedet még alig hagytad el.
Embermértékkel mérve az időt,
Mondhatni, nem telt el még szemernyi,
Mióta melléd térdepelt a pap,
A „Subvenite” elhagyta ajkát,
S a többiek mondják imáikat.
A szellemek nem emberész szerint
Mérlik, mi meddig tart, s hogyan halad.
Az ember egyre azt érzékeli,
Hogy rendre járnak fenn a csillagok,
Hogy váltja egymást nappal s éjszaka,
S hogy ismétlődnek mind az évszakok.
A természet törvényeit lesi,
S hogy lám, az inga pontosan inog.
De itt ez egy anyagtalan világ,

Amelynek mértékadó egysége
Kizárólag az élő gondolat,
S nagysága annak lendületét
Követve csökken, vagy növekszik.
Így lesz a hosszúból rövid, s mi gyors,
Az lassú, a távol pedig közel,
Mert minden szellem úgy ragadja meg,
Ahogy saját időrendjébe fér.
Emlékeink sem egy-egy időszak,
Év vagy évszázad töredékei.
A gondolatban lüktető erő
Választ el Istenedtől.

LÉLEK:

Pedig most nem
Riaszt a várható találkozás.
Bár földi létem halálfélelem
S a végítélet szörnyű képzele
Árnyékolta be, s még megfeszített
Bírám előtt is szégyelltem magam,
Most, hogy eljött az óra sorsomat
Mérlegre tenni, félelmem helyét
Az eljövendők utáni leghőbb
Vágy foglalta el.

ANGYAL:

Éppen azért
Nem félsz, mert akkor reszketve féltél.
Haláltusádat megvívtad te már,
S a múltba vész a keserű halál.
A végítélet, mely beteljesül
Majd egykor, minden halandó végső
Számadásakor, benned már, íme,
Megkezdődött. Halálod óráján
Az ünnepélyes kihallgatásra
Készültél fel, s mi most következik,
A végítélet főpróbája lesz.
Amint az égi Trón felé haladsz,
Átvilágít, s betölti lényedet
A benned ébredő örvendezés,
Kihívott sorsod előérzete,
Jutalmad sejtésének zsengeje.
S megnyílt a mennybolt.

Negyedik szakasz

LÉLEK:

De hallga csak! E
Szörnyű lárma megrémisztene, ha
Bármi tudna még...

ANGYAL:

Közeledünk
Az ítélőszék felé. Ez itt a
Rád vicsorgó démonok tanyája.
A Sátán egykor itt erőlködött,
Hogy Isten képmásából üzve gúnyt,
Még Jóbot is szolgájává tegye.
Az ő bandája les prédára itt,
Hogy jámbor lelkeket ragadjon el,
S vigyen pokolra. Ne hallgass rájuk!

LÉLEK:

Mily förtelmes, alpári hangzavar!

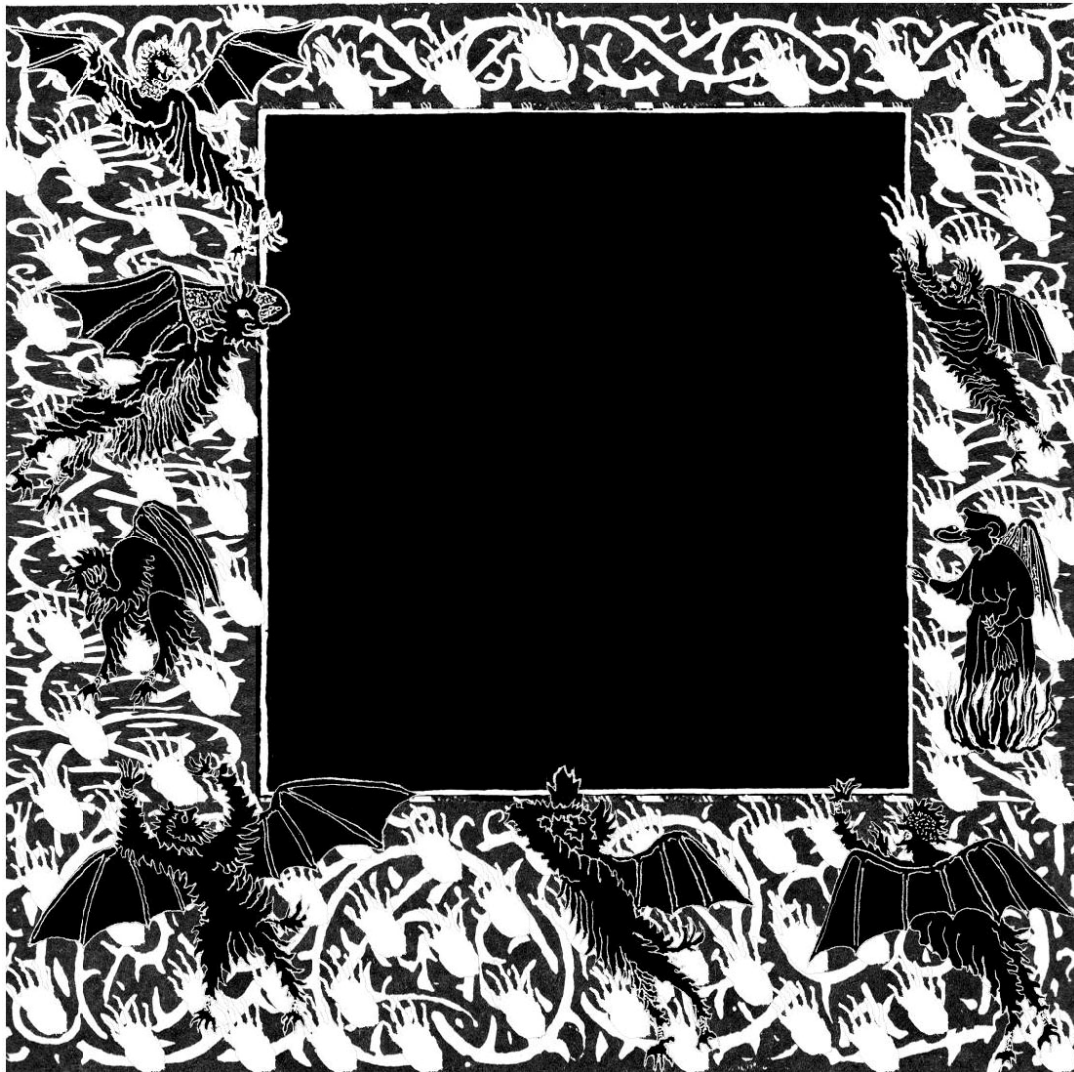
DÉMONOK:

A gyatra rög
Még azt hiszi,
Bocsánatért
Ha könyörög,
Sokra viszi;
Hogy sokra megy,
Ha érdemet
Helyettesít
Királyi kegy,
S kegyúri jog
Ruházza rá
A fény honát,
Hol lakni fog,
Bitorolván
Ott őshonos
Nagy szellemek
Méltán jogos
Tulajdonát,
Melytől őket
Zsarnokszeszély
Fosztotta meg,
Önkényesen,
Pusztán erély
Fitogtatása
Végett, onnan
Kiűzve mind.

Saját képmása
Lett kegyeltje:
Az, ki térden
Csúszik-mászik,
Az, ki minden
Szavát falja,
Szemfogatva
Zsolozsmázik,
S talpát nyalja.

ANGYAL:

A létformájuk bosszút lihegni.
Mint ketrecükbe zárt vadállatok
Járkálnak nyugtalan föl és alá,
S tengernyi szitkot szórnak szüntelen.

DÉMONOK:

Az akarat
Ugyan szabad,
De túl merész

A gondolat,
S tilosban jár,
Ha tette kész.
Ki hát a szent?
Egy dögszagú
Darabka
Csont,
Melyért
Rajong,
Ki lépre ment,
A sok bolond.
Ha! Ha!
Még élteben
Is csak zörög,
Holtában is
Csak bűzölög.
Szánalmas lény!
Ha! Ha!
Kiterítik,
Mégfeszítik,
Nap, mint nap
Fübe harap.
Ha! Ha!
A szent hamu.
Ha! Ha!
S még azt mondják,
Jutalmat kap.
Ha! Ha!
Mert kínjában
Mindent bevall,
Hogy mily silány,
Mily hitszegő,
Gyűlölködő
És vérszopó.

LÉLEK:

Most tehetetlen düh szól belőlük,
Ám földi hírnevük félelmetes.
A könyvek azt írják, hogy a Gonosz
Pusztá látványától is megfagyna
Ereinkben a vér, s az éltető
Erő elhagyna tüstént.

ANGYAL:

Körötte is
Egy aljas hitszegő ólalkodott,
Érzékeidhez kulcsot fabrikált,
S a leggaládabb ellenség előtt
Szíved kinyílt. Ezért a látszat az,
Hogy lám, az emberek fölött ezen

Bukottaknak hatalma van. Ám, ha
 Kegyelmi állapotban lévő lény,
 Meg nem rendíthető angyal vagy szent
 Kerül e démonok szeme elé,
 Mint gyáva nyulak, úgy iszkolnak el.
 Így cellájából egy-egy remete
 Szent, kit bár halandó volta terhelt,
 Sokszor kiüzte őket könnyedén,
 Vagy haldokolva is dacolt velük,
 S kegyes Bírójához föllebbezett.

DÉMONOK:

Bűn és erény:
 Csak színlelés.
 Pokol tüze:
 Ha! Ha!
 Álszentnek szánt
 Ijesztgetés.
 Hogy megfakul
 A nagylegény,
 De fölvidul,
 Ha! Ha!
 Ha hasznot sejt.
 S míg egyaránt,
 Ha! Ha!
 Kupec gyanánt
 Alkudozik,
 Mennyországról
 Ábrándozik.
 Ha! Ha!

LÉLEK:

Sötétbe bűvó, álnok szellemek.
 S téged sem látlok, Angyal, csak hangod
 Hallom. Mondd, láthatom majd Trónján
 A Legszentebbet, vagy hallhatom csak meg
 Nem fellebbezhető ítéletét?
 Minden sötét, mióta elhagyám a földet.
 Ez lenne hát a büntetésem, hogy
 Bármit hallok, tapintok, ízlelek,
 Azt szemmel láthatóvá nem teszi
 Az az érzék, amely bizonytalan
 Fogalmainkba életet lehel?

ANGYAL:

Nincs itt hallás, tapintás, ízlelés.
 A legszentebb igazságok sorát
 Szemléltető, élő példák és
 Rájuk utaló jelek világa ez.
 Testetlen lélekként kiváltságod

Élvezni önnön társaságodat,
 De hogy magányod súlya túl nehéz
 Terhet ne rójon rád, egy bizonyos
 Fokú érzékelés megadatott
 Neked, s a fül, az íny, az idegek
 Pályáit nélkülözve bűvöl el.
 Valós, ám titkos álmok burka óv,
 S hogy hányadán is állsz, arról csupán
 Tengernyi gazdag jelkép tudósít.
 Így aztán tér, idő, mérték, illat,
 Zene, vagy íz, vagy halmazállapot,
 Tűz, vagy épp attól való menekvés
 Szótáradban olyasmi, mintha azt
 Mondanánk (hogy kedvedet keresve,
 Földközeli hasonlattal éljek),
 A fölhólyagzott jég égési seb.
 Nincs síkidom, sem több kiterjedés
 – Szokás hatalma téveszt meg csupán –
 S nincsenek teltre kész végtagjaid.
 Minden bizonytalannal hallhatsz olyat,
 Hogy egy hiányzó kéz, vagy láb is úgy
 Tud sajogni, mintha meglenne még,
 S te nemcsak végtagot veszítettél,
 De mindenestül embertestedet.
 És így maradsz a feltámadásig.
 Akkor majd mindent bőven visszakapsz,
 Újjá teremtve, becsben gazdagon.
 Miként látják a szentek Istent most,
 Fenn, a mennyben, azt el nem mondhatom.
 Neked még annyival kell beérned,
 Amennyit érzékelni érdemelsz,
 A Színről Színre látásig vakon,
 Mert még a tisztító tűz lángja is
 Fény nélkül éget.

LÉLEK:

Legyen hát úgy!
 Hisz nem vagyok méltó még arra sem,
 Hogy nappalt lássak újra, nem hogy Őt,
 Aki maga a Nap. Bár életem
 Során a tisztítóhely képzete
 Egyetlen egy vigaszt tartalmazott:
 Hogy joggal gyötrő lángjában az Ő
 Látásából meríthetek erőt.

ANGYAL:

Előérzetnek mindez indokolt.
 Egy pillanatra látod majd Urad.
 Mikor megállsz a törvényszék előtt,
 S örök sorsodra zárpecsét kerül,

Hogy ott ülhetsz-e majd az Ő jobbán,
Az ártatlan választottak között,
Akkor majd látni fogsz azzal, mit úgy
Nevezhetsz: lelki szem. A vaksötét
Homályt egyetlen villanásnyi fény
Oszlatja el, s Akit szeretsz, akkor
Majd megpillanthatod. De lényedet
A Legtisztább láttára feltörő
Öröm egyszerismind törként járja át.

LÉLEK:

Sötét képet festesz, Őrangyalom,
S szorongással tölt el minden szavad.

ANGYAL:

Volt egy halandó, ki megdicsőült,
S még élte alkonyán megáldatott
Azzal, hogy Megfeszített Urának
Minden megszentelt sebét viselte
Testén, s így eggyé válhatott Vele.
Az ő gyötrelme érzékelteti,
Hogy a Végtelen Szeretet lángja
Megégeti, kit átjár...

Ötödik szakasz

ANGYAL:

...De hallga!
Ez most a gyermekangyalok szava,
A legszelídebb lények szózata.

ELSŐ ANGYALI KÓRUS:

A legszentebbnek hála fenn,
S magasztalás alatt,
Mert minden biztató szava
Tettekben megfogant.
Az Ő szándéka, hogy nekünk
Harcolni, s győzni kell,
Hogy elkerül a fájdalom,
S a bűn nem érhet el.
Öcsénk az Ő képmásaként
Mint napfény tündökölt,
A Lélek és a test fia,
Hazája ég s a föld.
Az Örök Atya küldte őt,
És nem fegyvertelen,
Oda, hol egymásnak feszült
Megannyi őselem,
Hogy ott, ahol hadat visel
Anyag és értelem,
Az Álnok ellen ő legyen
A biztos védelem.

ANGYAL:

Most léptük át a Helynek küszöbét,
Hol az ítélet kihirdették.
S miként a földön még a paloták
Fala sem más, mint építőanyag,
Úgy itt, a szellemvilágban semmi
Nincs, bármily csöpp része egy egésznek,
Mi más lehetne, mint anyagtalan.
A párkányon, a mellvéden, vagy itt,
A grádicson, ahol most lépegetsz,
Mást nem találsz, mint pezsgő életet,
Megannyi szent és halhatatlan lényt,
Ki Alkotóját, ím, dicsérni kész.

MÁSODIK ANGYALI KÓRUS:

A Legszentebbnek hála fenn,
S magasztalás alatt,
Mert minden biztató szava
Tettekben megfogant.
Az ember, jaj, eltékozolt

Egy rá bízott erényt,
 Elvesztve így örökrészét,
 A mennyet és a fényt.
 Bolyongott dörgő ég alatt,
 Sivár sírhalmokon;
 Ki angyalokkal társalgott,
 Barmokkal lett rokon.
 Hogy fenevad zsákmányaként
 Ne haljon szörnyhalált,
 Búvóhelyet fák ágain
 S barlangokban talált.
 Rettegés és remény között
 Hol hervadt, hol virult,
 Nemzedékről nemzedékre
 Élt, küzdött, és kimúlt.
 Bűnhődve, vágyva vágyta azt,
 Hogy rend és mód szerint
 Levetve lassan vadbőrét,
 Ember legyen megint.
 Teremtőjétől kért, s kapott
 Fegyelmező erőt,
 S angyal-küldöttek nyomdokán
 Keresni kezdte Őt.
 Az Ő nevét dicsérve túrt
 Derűt meg bánatot,
 És Benne bízva alkotott
 Várost meg államot.
 Áldott, ki sárba lelket és
 Így életet lehelt,
 S türelmét nem veszítve, lám,
 Egy népet fölnevelt.

LÉLEK:

E hang, akár nyáresti szélroham
 Fenyők fenséges lombja közt, ha zúg.
 Visszhangzik, halkul, majd erősödik,
 Közel s távol, vadul, szépségesen
 Kavarva azt az illatot, melyet
 Megannyi tülevél ont.

HARMADIK ANGYALI KÓRUS:

A Legszentebbnek hála fenn,
 S magasztalás alatt,
 Mert minden biztató szava
 Tettekben megfogant.
 Az angyal nemzetség csak egy
 Ízben választhatott,
 S ahogy vetett, azon nyomban
 Termést arathatott.
 Számára nem volt szürkület,

Sem hervatag virág,
 Csak véghetetlen éjszaka
 Vagy boldog napvilág.
 Az ifjabb nem borult egén
 Viszont parányi fény
 Jelezte, hogy bár elbukott,
 Számára van remény;
 És rendet vágva szüntelen
 Vad és nemes között,
 Zord lelkekben a kegyelem
 Végül gyümölcsözött.
 Az ember, íme megfogant,
 S újjászületni kész,
 Hogy ismét az legyen, ki volt,
 S föld és ég egy egész.
 Ám félúton a föld s az ég
 Között, haladva bár,
 Rá test és lélek perzselő
 Haláltusája vár.
 Bűnfogság váltságdíjaként
 Kettős árat fizet:
 Vérfagyasztó halál után
 A tisztítótűzet.
 Áldott, ki mindörökre Szent,
 Irgalmas és Igaz,
 Kinek jóvoltából a láng
 Is biztató vigasz.

ANGYAL:

Arról a gyötrelmről beszélnek,
 Amelyre kérdésed vonatkozott:
 Az emberré lett Isten arca lesz
 A perzselő tűz, amelynek lángja
 Éget, s be nem gyógyult sebet szakít
 Fel benned, annak kínját növelve.
 Ám az istenarc emléke lesz az
 Egyetlen gyógyír sebedre mégis.

LÉLEK:

Minden szavad olyan titokzatos,
 Hogy értelmét, ámbár bogozgatom,
 Jobban szeretném tőled hallani,
 Nehogy tévelygő tolmácsod legyek.

ANGYAL:

Ha Bírád színről színre láthatod,
 Szíved lángolni fog, s a leghőbb vágy
 Hevíti elméd úgy szeretni Őt,
 Ahogy csak bűn nélkül lehet. Részvét
 Fog el, s zavarba ejt a gondolat,

Hogy ennyi jóság hogyan adhatta
 Önmagát olyan gonosz kezekbe,
 Mint azé a lényé, ki épp te vagy.
 Kerülnéd is vádló tekintetét,
 Mely oly nyilvánvalón vesédbé lát,
 S már-már megvetni kezded önmagad,
 Mert immár büntelenként is jobban
 Tudod, hogy vétkeztél, mint bármikor.
 Szeretnél elsomfordálni onnan,
 De mégis úgy érzed, hogy nem élhetsz
 Az Ő arcának látása nélkül.
 E szemben álló, kettős fájdalom,
 Hogy sóvárogva vágyod látni Őt,
 Látván viszont a szégyentől pirulsz,
 Lesz legemésztőbb tisztítótüzed.

LÉLEK:

Azt próbaként kiállni kész vagyok,
 Jobb- és balsorsom is dicséri Őt.
 De hallga! Mintha áradó vizek
 Zúgása lenne, rejtelmes összhang
 Ragad magával...

ANGYAL:

Ím, a Jelenlét
 Csarnokába vezető grádicsot
 Betöltő angyalok kara zengi
 A testté lett Ige dicséretét.

A SZENT GRÁDICS ANGYALAI:

Atyánk, kegyelmed holtakból, legott
 Új életet fakaszt.
 Jóvöltodból az embernek jutott
 A legnagyobb malaszt,
 Ám az, ki egykor akkorát bukott,
 Föl nem foghatja azt.
 Hirdetni, hogy mit ér e győzelem,
 Angyalszív kell és angyalértelem.
 Angyal nyújtott még Annak is vigaszt,
 Ki nem teremtetett,
 Mert nem volt más, ki elszántan virraszt
 Azzal, ki szenvedett,
 S bár senki ellen nem emelt panaszt,
 Vért verejtékezett.
 Ki tudná méltóbban dicsérni Őt,
 Mint az, kitől még Ő is kölcsönözhetett erőt?

LÉLEK:

De hallga! Nyílik már a szent kapu,
 Szélesre tárja roppant szárnyait.

NEGYEDIK ANGYALI KÓRUS:

A Legszentebbnek hála fenn,
 S magasztalás alatt,
 Mert minden biztató szava
 Tettekben megfogant.
 Az Álnok becsmérelte Őt,
 Hogy döntésképtelen
 Emberbábjáról azt hiszi,
 Helytáll a végeken,
 Holott erény és bűn között
 Csak imbolyog sután,
 Hisz húsból-vérből alkotott
 Szánalmas lény csupán.
 Ki asszony nélkül félelme,
 Az hogy lehetne több
 Annál, ki nem feledte el,
 Hogy angyal volt előbb.
 S midőn Évára hallgatott
 Ádám, és vétkezett,
 Az Álnok úgy okoskodott:
 „Szánalmas szerkezet.
 Alkotóját a szó köti,
 Számára nincs kiút:
 Sorsára kell majd hagynia
 A tékozló fiút.”

ANGYAL:

De erre ím, az átlépett küszöb
 Visszhangja zengi válaszénekét.

ÖTÖDIK ANGYALI KÓRUS:

A Legszentebbnek hála fenn,
 S magasztalás alatt,
 Mert minden biztató szava
 Tettekben megfogant.
 Ó, Isten bölcsessége! Hogy
 Míg büntudat gyötört,
 Egy új Ádám lépett elő,
 S megmentésünkre jött.
 Ó, gyengédség! Hogy test és vér,
 Mely Ádámban bukott,
 Ellenségünkre törve, most
 Diadalt aratott.
 Hogy lényegben tisztítsa meg
 A testet és a vért,
 Az isteni jelenlét itt
 Mindennél többet ért.
 Ó, áldozat! Mit emberként
 Az emberért hozott!

Hogy ellenüket zúzza szét,
Mindent feláldozott.
Imája lenn, keresztje fenn,
Tanulást kiált:
Testvérünként fogadni el
Szenvedést és halált.

Hatodik szakasz

ANGYAL:

Ítéleted közel, mert ott vagyunk,
Hol Isten rejtve van, s mégis jelen.

LÉLEK:

A földön maradtak hangját hallom...

ANGYAL:

Az ágyad mellett állók hangja az,
A pappal együtt mondott „Subvenite”
Visszhangja hallik. A Trón előtt áll
Minden haláltusának angyala,
Ugyanaz, aki ott, a kert mélyén
Még Annak is nyújtott vigasztalást,
Kinél most szót emelni hivatott
A haldokló s a megholt lelkekért.

A HALÁLTUSA ANGYALA:

Jézus! A Te lelki kínszenvedésedért,
Jézus! A saját véres verejtékedért,
Jézus! A Te torkodban dobogó szívért,
Jézus! A Rád zúdított bűnáradatért,
Jézus! Magadra vállalt gyarlóságokért,
Jézus! Nyilvánvaló ártatlanságodért,
Jézus! Kétséget nem tűrő szentségedért,
Jézus! Embertestté lett istenségedért,
Jézus! Mentsd meg a benned bízó lelkeket,
Akik csak Téged várnak, s kedvesek Neked.
Rövidítsd meg haláluk óráját, Uram,
S engedd, hogy megpillantsák végre arcodat!

LÉLEK:

Bírám elé megyek...

ANGYAL:

... Áldassék Szent Neve!
A buzgó lélek lázasán repül
Szerelmes szenvedélye szárnyán, és
Emmánuel szent lábához borul;
Ám el nem éri azt, mert képtelen
A Megfeszített lényéből fakadt
Szentség dicsfényét elviselni. Az
Perzselő lángként hevíti őt, ki
Most a Trón előtt némán leroskad.
Ó, boldog lélek, ki Istent látva
Összeroskad! Mert fölemeltetik.

LÉLEK:

A mélységek mélyére szállj velem,
Hogy szüntelen
Virrasztva el ne hagyjam őrhelyem,
Hol küzdelem
Ébren maradni. Kínzó gyengeség
El nem kerül,
Amíg a vak mélység színén az ég
Föl nem derül.
A vágy tüzével tisztító halál
Addig éget,
Míg tisztult lényem Nála nem talál
Menedéket.
A mélységből fogok kiáltani:
Adjon erőt,
Míg nevemen nem fog szólítani,
S újjá születve meg nem látom Őt.

Hetedik szakasz

ANGYAL:

Aranykapuk nyílnak ki most tehát,
Visszhangozván a szférák zenéjét.
A rám bízott, oly drága lelket itt
A Tisztítóhely néhány angyala
Kíséri át, s majd pártfogolja őt,
Míg visszatérni méltó lesz oda,
Ahol vár rá a fények udvara.

LELKEK A TISZTÍTÓHELYEN:

1. Urunk, Te vagy a menedékünk nemzedékről nemzedékre.
2. Isten vagy Te öröktől fogva, mielőtt még hegyek születtek és a világ vajúdott volna.
3. Ne vess meg minket, hiszen Te akartad, hogy visszatérjünk Hozzád!
4. Egy évezred Számodra annyi csak, amennyi eltelik két éjszakai őrvtás között.
5. Miként a fű kisarjad reggel, és elszárad este,
6. Úgy hervadunk el színed előtt, és haragodat féljük,
7. Mert átlátsz rajtunk, és bűneink előtted rejtve nem maradnak.
8. Fogadj bennünket vissza, ó, Urunk, és meg ne utáld szolgálóidat!
9. Ragyogjon ránk irgalmad napvilága, hogy örvendezve töltsük napjainkat!
10. Fordítsd öröme szegyenünket, és szükségét látott éveink minden napját!
11. Tekints, Urunk, képmásaidra, és ivadékaikat Te kormányozd!
12. A mi Urunk és Istenünk szépsége ragyogjon mirajtunk, s kezünk munkája azt dicsérje!

Dicsőség az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek,
Miképpen kezdetben volt, most és mindörökkön örökké. Ámen.

ANGYAL:

Most téged óvó karjaim között
Nyugodj meg, drága véren váltott lélek!

Lebegj a választóvizek fölött,
Melyeknek örvényétől megkíméllek,
Míg lassan, csendesen alámerülsz,
És minden zokszó nélkül, készségesen,
Mind távolabb és távolabb kerülsz,
S a mélyben végül elillansz teljesen.
Ott arra rendelt angyalhad fogad,
Vigaszt, bizalmat és reményt sugároz,
Hogy sok-sok földi s égi áldozat
Majd elkísér a Fölség Trónusához.
Isten veled, testvér, de tudhatod,
Az éjt hamar fölváltja majd a reggel,
S mihelyst örömbé fordul bánatod,
Érted jövök serény angyalsereggel.

Az Oratóriumban, 1865. január